

Valtiovarainministeriölle

Asia: VN/35084/2025 Kuuleminen alueellisen matkailijaveron toteuttamisesta

**Pelkosenniemen kunnan lausunto alueellisen matkailijaveron toteuttamisesta**

Pelkosenniemen kunta suhtautuu matkailijaveron käyttöönottoon lähtökohtaisesti myönteisesti, mutta kuitenkin tietyin ehdoin. Matkailu on Pelkosenniemen kunnan pääelinkeino ja elinvoimatekijä, jonka toimintaedellytyksiä ei tule heikentää vaan elinkeinoa tulee kehittää kestävästi ja vastuullisesti. Tämä tulisi olla kantavana periaatteena myös matkailijaverosta säädettyäessä. Koska veron käyttöönoton useat keskeiset periaatteet ovat hahmottumattomia, ja ne sisältävät epävarmuuksia ja keskinäisriippuvuuksia, asian edistäminen kunnassa mahdollisimman kiireisellä aikataululla ei ole ajankohtaista.

Matkailun välittömät ja välilliset verotulovaikutukset ovat Pelkosenniemellä nykyisellään noin 2,3 miljoonaa euroa vuodessa, mikä muodostaa merkittävän osan kunnan vuotuisista tuloista. Kunnan alueella rekisteröityneitä yöpymisiä on viime vuosina ollut arviolta noin 160–170 000. Rekisteröimättömän majoituksen suuruus on karkeasti arvioiden samaa suuruusluokkaa. Kun kunnassa on alle 1000 asukasta, matkailijoiden osuutta voi myös pitää merkittävänä alueen luonnon ja infran kuluttajana. Globaalit muutokset vaikuttavat matkailuun, ja alaan kohdistuu laajojakin muutospaineita, joihin myös pienillä kunnilla tulisi olla voimavaroja ennakoida ja reagoida.

**Hyödyt ja haitat**

Mikäli matkailijaverotulot ohjautuisivat täysimääräisesti kuntaan, kunnalla voisi olla paremmat mahdollisuudet kehittää ja ylläpitää Pyhä-Luoston matkailualueetta. Keskeiset matkailualueesta kunnalle aiheutuvat kulut ovat infran ylläpitoa. Matkailijamäärien kasvu ja samanaikaiset Metsähallituksen säästötoimet ovat jossain määrin lisänneet kuntien ja yritysten paineita huolehtia Pyhä-Luoston kansallispuiston ulkopuolisten reitistöjen ja taukopaikkojen ylläpidosta ja kehittämisestä. Reitistöt ovat yksi merkittävimmistä kilpailutekijöistä outdoor-matkailussa. Samalla oikein rakennetut, riittävät ja hoidetut reitit ehkäisevät luonnon muuta kulumista ja matkailijan turvallisuutta. Matkailijaverosta ei kuitenkaan saisi tehdä korviketta sille, että valtio on karsimassa huolehtimastaan luontopalveluinfrasta ja luontokeskuksista. Toiseksi matkailijaveroa ei voitane ns. korvamerkitä suoraan reitistöihin ja muuhun matkailuinfraan, mikä haastaa toisaalta matkailijaveron tausta-ajatusta.

Vero voi myös lisätä matkailun sosiaalista hyväksyttävyyttä paikallisesti. Toisaalta matkailun sosiaaliset haitat voivat ulottua myös sellaisen kunnan alueelle, joka ei verota, ja taloudelliset hyödyt verottavalle kunnalle. Vastaava ilmiö on havaittu tuulivoima- ja kaivosverossa. Lisäksi matkailijaveron voi lisätä myös elinkeinojen keskinäistä epätasa-arvoa.

Matkailijavero nostanee jossain määrin majoituksen kokonaishintaa ja voi siten vähentää kysyntää ja alueen matkailun vetovoimaa. Tällä hetkellä huoli kysynnän laskusta koskee etenkin kotimaisia matkailijoita, joiden ostovoimaa ja -halukkuutta pitäisi päinvastoin kasvattaa eikä heikentää. Kotimaisten matkailijoiden määrä on kunnan alueella merkittävä, ja etenkin matkailun kestävyys näkökulmasta ympärivuotista, kotimaista matkailua tulisi tukea. Toistaiseksi matkailuelinkeinon ja sen työpaikkojen ympärivuotisuus nojaa pitkälti kotimaisiin matkailijoihin. Kotimainen matkailija on myös potentiaalinen kunnan uusi asukas. Pyhä-Luostolla kotimaisten ja kansainvälisten majoittujien suhde on noin 60–40. Kansainvälisen matkailun kasvutrendi indikoi myös matkailualueen ylläpitotarpeen, turvallisuuden ja reittien kehittämistarpeen kasvua; esimerkiksi reittien turvallisuus ja opasteet täytyy suunnitella ja toteuttaa totuttua laajempien käyttäjäryhmien näkökulmista. Pelkosenniemen kunta näkee, että veromallia olisi syytä ohjata niin, että se kohdistuisi kansainväliseen matkailuun.

Veron onnistumisessa keskeistä on, ulottuuko se myös rekisteröimättömään majoitukseen. Pyhä-Luostolla rekisteröimätön majoituskapasiteetti muodostaa valtaosan kokonaiskapasiteetista, arviolta n. 70 %. On epäselvää, miten rekisteröimättömästä majoituskapasiteetista ml. erilaiset alustat, joista varauksia tehdään, osallistuisivat veron kerryttämiseen vai syntyisikö merkittävää vapaamatkustusta.

Veromallin valmistelussa on tärkeää arvioida sen vaikutuksia alueelliseen kilpailuasetelmaan. Tulisi pohtia, tarvitaanko valtakunnallista ohjeistusta tai malleja, jotka tukevat kuntien välistä yhteistyötä, estävät kuntien erilaistumiskehitystä ja ehkäisevät kilpailun vääristymistä.

Pelkosenniemen kunnan keskeinen matkailualue on Pyhä-Luosto, joka ulottuu kolmen kunnan alueelle. Näin ollen kunta joutuu huomioimaan veropäätöksessään paitsi oman taloudellisen kantokykynsä, myös kahden huomattavasti suuremman kunnan, Kemijärven kaupungin ja Sodankylän kunnan valinnat. On huomattava, että Sodankylä kaivoskuntana on taloudellisesti toisenlaisessa asemassa kuin Manner-Suomen kolmanneksi pienin Pelkosenniemi. Koska useat matkailuyritykset operoivat koko Pyhä-Luoston alueella, on riski, että matkailijaveron käyttöön ottavat kunnat häviävät yritysten sijoittumis- ja investointipäätöksissä, mikäli kuntien kesken ei synny alueellista konsensusta veron käyttöönotosta.

### **Kokeiluluontoisuus**

Lähtökohtaisesti kokeilut on havaittu hyväksi tavaksi edistää uutta asiaa. Kokeilun tulisi perustua vapaaehtoisuuteen ja sen pitäisi kestää riittävän kauan (yksi talvikausi). Kokeilun tulisi tuottaa näkökulmia etenkin rekisteröimättömän majoituksen verotuksesta, vertailuja erilaisista kunnista ja myös hallinnollisesta taakasta, joka veron käyttöönotosta aiheutuu kunnille ja yrityksille.

### **Veron tavoite ja suuruus**

Veron tulisi olla sellainen, että se kattaisi ainakin lyhyellä aikajänteellä suuren osan Pyhän alueen matkailun haitoista ja tukisi kunnan mahdollisuuksia ylläpitää ja kehittää infraa ja reittejä. Toisaalta matkailijaverolla voitaisiin laskea kunnan muita veroprosentteja, mikä voisi edistää kunnan vetovoimaa. Tällöin kyse olisi enemmän verotuksellisesta muutoksesta, jossa veron maksaja vaihtuisi.

Pelkosenniemen kunnan / Pyhä-Luoston matkailualueella tällä hetkellä sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä vahvistavat yritysten korkea paikallisuusaste, halu ja kyky työllistää paikallisia ja toimia yhteistyössä etenkin aluemarkkinoinnin, matkailuturvallisuuden ja reittien kehittämisen ja -ylläpidon alueilla, jokseenkin yhteisillä pelisäännöillä. Matkailun kestävyyttä haastaa uhka hallitsemattomasta, järjestäytymättömästä turismista, joka aiheuttaa myös olennaiset matkailun haitat ilman, että tulot jäävät alueelle. Olennaista matkailuveron onnistuneessa käytössä olisikin, miten vero saadaan koskemaan tasapuolisesti niitä majoitus- ja muita matkailuyrityksiä, jotka eivät muulla tavoin osallistu vastuulliseen ja kestäväan matkailualueen ylläpitoon. Veron luonne tulisi olla ohjaava ja kannustava. Pohdinnan arvoista voisi myös olla, miten alueen kokonaisuuden kannalta kestävästi ja vastuullisesti toimivia yrityksiä voitaisiin huomioida paremmin kunnan elinkeino- ja veropolitiikassa, ja olisiko kunnilla mahdollisuuksia luoda kannustimia esimerkiksi työllistämisen keinoin. Pahimmillaan kunta käyttää resursseja matkailijaveron keräämiseen, mutta joutuu samalla käyttämään verosta kertyviä tuottoja työttömyydestä aiheutuvien kustannusten kattamiseen.

Matkailijaveron suuruusluokka tulisi olla sellainen, ettei sillä ole esimerkiksi majoituksen kokonaishinnan ja ostopäätöksen kanssa asiakkaalle merkitystä. Suuruusluokaltaan muutama euro tai 1–2 % / vrk / aikuinen matkailija. Kestävän matkailun näkökulmasta olisi parempi verottaa suhteessa enemmän lyhytaikaisesta (1-3vrk) viipymästä kuin viikon mökkimajoituksesta.

Olennaisinta on, että vero kohdistuisi tasapuolisesti myös alustatalouden toimijoihin ja rekisteröimättömään majoitukseen. Veron ulkopuolelle tulisi harkiten voida jättää leirikoulu- ym. voittoja tavoittelematon matkailu ja talkooleirit, mikäli tämä on teknisesti mahdollista.

### **Veron alueellinen soveltaminen**

Veron käyttöönotto alueellisesti yksittäisissä kunnissa on kaikkein haasteellisin kysymys Pyhä-Luoston kaltaisilla matkailualueilla, joilla on useita kuntia, jotka ovat huomattavan erikokoisia ja erilaisia keskenään. Kunnalla tulisi olla harkintavalta veron yksityiskohtien soveltamisessa, kuten siinä, soveltaako veroa vain osaan kunnan alueista. Periaatteessa matkailun haitat ja ympäristön kulutuspaine ulottuvat kaikkialle, jossa matkailua harjoitetaan.

Veron tulisi olla mahdollista soveltaa vain osan aikaa vuodesta kuten sesonkiaikoina. Käytäntö voisi ohjata matkailupainetta tasaisemmin ympäri vuoden, mikä tukisi kestäväan matkailun tavoitteita ja vähentäisi osan vuodesta tyhjillään olevaa majoituskapasiteettia. Kausiluontoisuuden vaikutusta on kuitenkin vaikea ennakoida.

### **Verotuotto**

Verotulot tulisi tilittää täysimääräisesti niitä kerääville kunnille, sillä niihin kohdistuu myös matkailun haitat ja paine. Vaikka verotulot ovat yleiskatteellisia, kunnat voivat talousarviomenettelyssään kohdentaa verotuloja paikallisten tarpeiden mukaisesti. Laajasti ottaen matkailualueella verotuloa voisi kohdistaa infran ylläpitoon ja kehittämiseen, mutta esim. vesistöjen ennallistaminen, kestäväan liikkumisen ja julkisen liikenteen parantamiseen ja esteettömien reittien rakentamiseen. Vaikka verotuloja ei ns. korvamerkittäisi, Pelkosenniemen kunta korostaa, että kuntien hyvää elinkeinopolitiikkaa on ennakoitavuus ja luotettavuus. Alueelle investoivien

matkailuyritysten tulisi voida luottaa siihen, että kunnat tukevat matkailualueensa kehittymistä. Toisaalta etenkin pienten kuntien mahdollisuudet käyttää resurssejaan verotulojen käytön erittelyyn ovat rajallisia.

### **Verovelvolliset, verotusmenettely ja veronkanto**

Pelkosenniemen alueella on paljon pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joten on tärkeää, ettei matkailijavero lisää hallinnollista taakkaa kohtuuttomasti tai johda tilanteeseen, jossa yritykset joutuvat kantamaan suhteettoman vastuun järjestelmästä. Kunnan omat hallinnolliset resurssit ovat niukat ja verojen keräämisen toteutuksen tulisi olla myös sille hallinnollisesti mahdollisimman kevyttä.

Kunnan saamat kiinteistöverotuotot matkailualueelta ovat huomattavat ja muodostavat olennaisen osan kunnan tuloista. Jos ja kun matkailijavero kohdistuisi majoitustoimintaan, se koskisi pitkälti samoja yrityksiä. Mikäli kunta päätyisi kohdistamaan matkailijaverotuotonsa esimerkiksi kiinteistöverojen laskemiseen, säilyttääkseen vetovoimansa, uudistuksen hyödyt jäivät kyseenalaisiksi.

### **Muut huomiot**

Pelkosenniemen kunta esittää huolensa asian valmisteluajataulusta. Laki on suunniteltu annettavan eduskunnalle kiireellisenä: eduskunnan vastaus ennen eduskunnan istuntotaukoa. On huomioitava, että matkailuyritykset ovat jo myyneet palvelujaan vuodelle 2027 ja yrityksillä voi olla pitkiä sopimuksia. Veron kiireellinen käyttöönotto voisi näissä tilanteissa kohdistua etenkin alan pk-yrityksille rasitteeksi. Sen sijaan alustatalouden kautta operoivat matkailutoimijat voisivat nopeallakin aikajänteellä reagoida hinnoittelussaan muutoksiin.

19.1.2026

Pelkosenniemen kunnanhallitus